

Vastaus kirjalliseen kysymykseen amalgaamin kieltämisestä Suomessa hammashoitomateriaalina

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Eva Biaudetin /r ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 23/2016 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus on aikonut ryhtyä amalgaamin käytön kieltämiseksi hammashoitomateriaalina Suomessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Amalgaamin käyttö on Suomessa vähentynyt merkittävästi 1980 -luvulta lähtien. Suomessa on amalgaamin käyttöä vähentäviä toimenpiteitä ollut useita. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES) asiantuntijaryhmä laati suosituksen hammashoidossa käytettävistä materiaaleista vuonna 1993. Suosituksessa uusien amalgaamitäytteiden teosta suositeltiin luovuttavan ympäristösyistä elohopeakuormituksen vähentämiseksi. Lapsille ja odottaville äideille on suositeltu käytettävän muita vaihtoehtoisia hampaiden paikkausmateriaaleja. Ehkäisevän hammashoidon toteutumiseen kiinnitettiin myös erityistä huomiota.

Suomessa hammaslääkärrien vastaanotoilta tulevien amalgaamipitoisten jätevesien ja jätteiden käsittelystä säädettiin valtioneuvoston päätöksessä 112/1997. Tämän jälkeen on hammashoitoyksikköjen jätevedet saanut johtaa yleiseen jätevesiviemäriin vain amalgaamierottimien kautta, jonka erotustehokkuus on vähintään 95 prosenttia. Elohopeakuormitus onkin viime vuosina jätevedenpuhdistamoilla vähentynyt.

Euroopan komissio julkaisi vuonna 2005 EU:n elohopeastrategian, minkä tarkoituksena on vähentää elohopean negatiivisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Vuonna 2011 strategia tarkistettiin ja parannuksia ehdotettiin aloille, joissa elohopeattomia vaihtoehtoja on jo olemassa. Hammasamalgaamin käytön vähentäminen tai käytön kieltäminen oli yksi strategian ehdotuksista. Suomessa todettiin tällöin tarve selvittää amalgaamin käyttöä ja sen tarvetta materiaalina. Selvitys tehtiin vuonna 2012 ympäristöministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä ja toteutettiin kyselyinä alan toimijoille ja oppilaitoksille. Selvityksen mukaan arviolta alle 3 prosenttia hampaiden paikkauksista tehtiin amalgaamia käyttäen. Amalgaamia käytettiin vain erityistilanteissa kuten pääasiassa vaikeissa poskihammasalueen hammaspaikkauksissa sen kestävyys- ja edullisuuden takia. Selvityksen perusteella näytti siltä, että amalgaami on korvattavissa vaihtoehtoisilla paikkausmateriaaleilla, kunhan otetaan huomioon mahdollinen hoitokustannusten kasvu ja korvaavien materiaalien heikompi kestävyys. Amalgaamierottimet olivat käytössä lähes kaikilla hammaslääkärrien vastaanotoilla (99%). Sekundääristen amalgaamijätteiden käsittelyssä oli kuitenkin vielä

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 23/2016 vp

parantamisen varaa. Tiedotuksella ja koulutuksella voidaan sekundäärisestä amalgaamin käytöstä peräisin olevaa kuormitusta vielä vähentää.

Vuonna 2012 kaksi EU -maata Ruotsi ja Tanska ovat joko osittain tai kokonaan kieltäneet amalgaamin käytön hampaiden paikkauksissa. Useissa EU maissa amalgaamierottimien käyttö hammaslääkärivastaanotoilla on määrätty pakolliseksi. EU:n ulkopuolisista valtioista Japani, Norja ja Sveitsi ovat asettaneet rajoituksia tai kieltäneet amalgaamin käytön kokonaan.

Minamatan elohopeaa koskeva yleissopimus avattiin allekirjoittamista varten Kumamotossa, Japanissa, lokakuussa 2013. Euroopan unioni ja useimmat sen jäsenvaltiot mukaan lukien Suomi ovat allekirjoittaneet sopimuksen. Helmikuuhun 2016 mennessä sopimuksen on allekirjoittanut 128 valtiota ja 23 valtiota on sen ratifioinut. Yleissopimuksen arvioidaan tulevan voimaan vuoden 2017 aikana, kun vaadittavat 50 valtiota on sen ratifioinut.

Yleissopimuksella pyritään vähentämään myös hammasamalgaamin käytöstä aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja. Yleissopimus ei edellytä amalgaamin käytöstä luopumista mutta edellyttää käytön vähentämistoimenpiteitä erillisen liitteen mukaisesti. Sopimuksen osapuolten on toteutettava vähintään kaksi liitteessä luetelluista. Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa kansallisten tavoitteiden asettaminen hammasamalgaamin käytön minimoimiseksi, hammasamalgaamin käytön rajoittaminen sen kapseloituun muotoon, elohopeattomien vaihtoehtojen edistäminen hampaiden paikkaamisessa, ympäristön kannalta parhaiden käytäntöjen edistäminen hammashoitolaitoksista vapautuvien elohopeapäästöjen vähentämiseksi sekä asian huomioon ottaminen alan koulutuksessa ja tutkimustoiminnassa.

Komissio on antanut 2.2.2016 päätösehdotuksen, joka koskee elohopeaa koskevan yleissopimuksen hyväksymistä Euroopan unionissa. Yleissopimus toimeenpannaan EU tasoisella asetuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että jo nykyisillä kansallisilla toimilla on merkittävästi vähennetty ihmisten ja ympäristön altistumista amalgaamin käyttöön liittyvälle elohopealle yleissopimuksen hengen mukaisesti. Näitä toimenpiteitä tullaan jatkamaan yleissopimuksen edellyttämällä tavalla ja lisäämällä tiedottamista ja asiaan liittyvää koulutusta eri tilaisuuksissa.

Suun terveydenhuollossa on tärkeää, että huolehditaan myös ehkäisevän hoidon toimivuudesta siten, että hampaiden paikkaustoimenpiteitä pystytään vähentämään. Jokaisen omahoidon tottumuksilla on keskeinen rooli suun terveyden ylläpitämisessä.

Helsingissä 7.3.2016

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula